

Бондар Н.А. студ. гр. МгПТ-20
Науковий керівник канд. психол. наук,
доц. Колодязна А.В.
Київський національний університет
технологій та дизайну

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДНА З СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Задоволення потреб суспільства вимагає від майбутнього фахівця високої культури, глибокої моральності, сформованої системи цінностей і переконань, громадянської позиції, здатності до інноваційної діяльності, до самовдосконалення та професійної активності. У зв'язку з цим одним з основних завдань вищого навчального закладу є завдання формування професійного та компетентного фахівця.

Проблема підвищення рівня професійної компетентності майбутнього фахівця, здатного вільно мислити, моделювати навчально-виховний процес, самостійно генерувати і втілювати ідеї та технології навчання і виховання є актуальною в сучасних соціально-економічних умовах. По-перше, професійно компетентний фахівець справляє позитивний вплив на формування особистості студента в процесі навчально-виховної роботи; по-друге, зможе домогтися кращих результатів професійної діяльності; по-третє, сприяє реалізації власних професійних можливостей.

Розглядаючи дану проблему, необхідно, в першу чергу, визначити, що таке професійна компетентність. Слід зазначити, що в даний час немає однозначного визначення поняття професійної компетентності. Огляд психолого-педагогічної літератури та інших інформаційних джерел, присвячених даній проблемі, показує, що можна виділити кілька підходів до визначення поняття «професійна компетентність». Так, наприклад, зарубіжними дослідниками дане поняття часто розглядається як «поглиблене знання», «адекватне виконання завдання», «здатність до актуального виконання діяльності», «ефективність дій» [4].

Е.Ф. Зеер під професійною компетентністю розуміє професійні знання, вміння, а також способи виконання професійної діяльності [1]. Одним з найбільш поширених визначень розглянутого терміну у вітчизняній психолого-педагогічній літературі є наступне: «якість, властивість або стан фахівця, його фізична, психічна і духовна відповідність вимогам певної професії, спеціальності, спеціалізації, стандартам кваліфікації» [3].

Таким чином, можна говорити, що компетентність фахівця представляє собою привласнену, відрефлексовану їм в ході професійної діяльності систему соціально-особистісних значимих компетенцій.

У зв'язку зі змінами структури суспільства розставляються нові акценти щодо фахівця, які загострюють проблему самоактивності і самодостатності індивіда та соціально-професійної мобільності окремих груп. В даний час в теорії та практиці професійного розвитку все більше

відчувається необхідність нового осмислення сутності і сенсу праці конкретних професіоналів, специфіки професійного самовизначення, професійних компетенцій, на перший план все більше висуваються проблеми, пов'язані зі становленням і розвитком професійної ідентичності.

Професійна ідентичність – психологічна категорія, що характеризує усвідомлення своєї приналежності до певної професії і певного професійного співтовариства. Вона детермінована професійним спілкуванням і професійним досвідом, репрезентується за допомогою мовних засобів через образ «Я».

Критерій професійної ідентичності характеризує значимість професії і професійної діяльності для людини як засобу задоволення своїх потреб і розвитку свого індивідуального потенціалу, своїх професійних компетенцій. Професійна ідентичність оцінюється на основі суб'єктивних показників, включаючи задоволеність працею, професією, кар'єрою, собою. Професійна ідентифікація професіонала відбувається шляхом співвіднесення моделей професії і професійної діяльності з професійною Я-концепцією.

Професійна ідентичність вимагає прийняття людиною певних ідей, переконань, оцінок, правил поведінки, що прийняті членами даної професійної групи (або професійного співтовариства).

У інформаційних джерелах[5] стверджується, що професійна ідентичність має різні джерела формування. Серед них виокремлюють об'єктивні межі професійної ідентичності, які визначені нормативними державними документами про освіту. З іншого боку, дослідники підкреслюють про необхідність розробки професіограм особистих властивостей професіонала, тобто в становленні професійної ідентичності певну роль відіграють виділені і розроблені компетенції для кожної професії. Свою роль у становленні професійної ідентичності також відіграють певні очікування і переваги, певні ідеальні образи обраної професії у кожної людини і себе в ній.

На сьогоднішній день зовнішні джерела формування професійної ідентичності можна вважати необхідними, але не достатніми. До внутрішніх джерел становлення професійної ідентичності [5] віднесені, як і емоційно-позитивний фон, на якому відбувалося отримання первинної та подальшої інформації про свою професію, так і позитивне сприйняття себе як суб'єкта професійної діяльності; емоційно-позитивне прийняття своєї приналежності до професійного співтовариства; успішне засвоєння професійних компетенцій, прав і обов'язків, норм і правил професійної діяльності.

Ініціювання становлення професійної ідентичності також залежить від міри відповідальності, яку фахівець готовий на себе взяти, співвідношення процесуальної та цільової активності; від рівня особистісного і «технологічного» розвитку; від характеру вираженості і самоприйняття екзистенційного та функціонального «Я»; сили мотиваційної готовності до реалізації себе в обраній професійній сфері, до входження в професійне співтовариство, до постійного самодослідження і розвитку своєї особистості, образу «Я».

До найбільш значущих аспектів процесу становлення професійної ідентичності, на думку Л.Б. Шнейдер, можна віднести: виховання у відповідності зі сформованими традиціями в сім'ї (здаємо про династії) і у найближчому оточенні; отримання інформації про професійну приналежність від значущих людей і переробка цієї інформації; загальне отримання інформації про особливості різних професій і її оцінювання; формування образу професії, який, можливо, багато в чому залежить від емоційного забарвлення отриманої інформації [5].

Проблема професійної ідентичності як однієї зі складових професійної компетентності вимагає подальшого опрацювання, аналізу, практичних технологій і розробок.

Література

1. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учеб. пособие. – М., Академия, 2003. – 336 с.
2. Індивідуалізація професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів / А.В. Колодяжна// *Virtus: Scientific Journal* / Editor-in-Chief M.A. Zhurba – February # 21, 2018. – 313 p. – P. 126-129
3. Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу / за ред. І.Л. Холковської. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. – 144 с
4. Стекленева, С. Ю. Слагаемые профессиональной компетентности современного педагога в школе будущего / С. Ю. Стекленева – Актуальные вопросы современной педагогики : материалы I Междунар. науч. конф. (г. Уфа, июнь 2011 г.). — Уфа, 2011. — С. 76-79.
5. Шнейдер Л.Б. Личностная, гендерная и профессиональная идентичность: теория и методы диагностики. – М.: Московский психолого-социальный институт, 2007. – 128 с.

Колодяжна А.В.

канд. психол. наук, доцент

Київський національний
університет

технологій та дизайну

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ВИБОРУ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Зовнішні умови навколишньої дійсності динамічно розвиваються і формують у юнацтва суперечливі погляди на вибір майбутнього професійного становлення. Молоді, під час прийняття таких складних рішень професійного самовизначення необхідна допомога з урахуванням систематичних досліджень з даної проблеми. В останні роки в психології з'явилося багато досліджень, що вивчають професійну орієнтацію, вибір професії, професійну підготовку та адаптацію особистості в умовах